

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Öğretime İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*

Geliş Tarihi: 06.02.2017

Kabul Ediliş Tarihi: 28.08.2017

Harun ER¹, Fatma ÜNAL²

ÖZ

Bilimsel ve teknolojik anlamda yaşanan hızlı gelişmeler, sosyal yaşamda büyük değişimlere neden olmakta ve bireylerin bu sürece uyumunu gerçekleştirme noktasında eğitime büyük görev düşmektedir. Daha nitelikli, gelişim ve değişimlere çabuk ayak uydurabilen bireyler yetiştirmede akademik anlamda yüksek eğitim almış bireylere gereksinim duyulmaktadır. Özellikle bu anlamda günümüzde lisansüstü eğitim büyük önem kazanmakta ve giderek yaygınlaşmaktadır. Bu araştırmada, farklı üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisansüstü öğretime ilişkin görüşlerine ilişkin bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Bartın, Bülent Ecevit ve Siirt üniversitelerinin eğitim fakültelerinde öğrenim gören toplam 442 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile gerçekleştirilen bu araştırmada, katılımcıların lisansüstü öğretime ilişkin bir bilgi sahibi oldukları söylenebilir. Aynı zamanda bu sürecin kendileri açısından fayda sağlayacağı, bireysel ve mesleki anlamda kendilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olacağı noktasında görüşler belirtilmiştir. Bunun yanında katılımcılar bu sürecin olumsuz tarafları hakkında da görüş bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: lisansüstü eğitim, sosyal bilgiler, öğretmen adayı.

Assessment of The Opinions of Pre-Service Social Studies Teachers on Graduate Education

ABSTRACT

The rapid developments in science and technology lead to significant changes in social life and at this point, education has a significant role in ensuring the adaptation of the individuals to this rapid developments. People with good educational background are necessary in educating highly-skilled individuals who can easily adapt to changes and developments. Thus, particularly, graduate education becomes more important and more widespread today. This study aims to evaluate the opinions of pre-service social studies teachers studying at faculty of education of different universities on graduate education. The study, which was carried out with 442 pre-service teachers studying at the faculty of education of Bartın, Bülent Ecevit and Siirt Universities, revealed that participants have a certain level of awareness regarding graduate education. In addition, the opinions were reported by the participants that the process of graduate education would contribute to

* Bu makale, IV. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda (23-25 Nisan 2015, Bolu/Türkiye) sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın geliştirilmiş hâlidir.

¹ Yrd. Doç. Dr., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, erharun06@gmail.com

² Doç. Dr., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, drfatmaunal@gmail.com

them in realizing themselves both professionally and individually. Furthermore, they also reported an opinion about the disadvantages of this process.

Keywords: graduate education, social studies, pre-service teachers.

GİRİŞ

Hızlı değişim ve gelişimin yaşandığı günümüz dünyasında araştıran, analiz eden, teknolojiyi kullanabilen ve üst düzey düşünme becerilerine sahip bireylere gereksinim duyulmaktadır. Bu gereksinimin karşılanabilmesi noktasında eğitime büyük görev düşmektedir. Çünkü eğitim, bilim dallarını içine alan ve aynı zamanda bu bilim dallarını etkileyen bir niteliğe sahiptir. Bilim alanlarına ilişkin bilgi ve becerilerin uygun bir biçimde ve istenilen düzeyde bireylere aktarılması aşamasında öğretmenlik mesleğinin önemi karşımıza çıkmaktadır (Ören ve diğ., 2012, s.2).

Geçmişten günümüze öğretmenliğin bir uğraş alanı olmasına karşın toplum tarafından meslek olarak kabul edilmesi oldukça yenidir. Eğitimin bir bilim olarak ortaya çıkması ve önem kazanmasıyla birlikte öğretmenlik de bir değer ifade etmeye başlamış ve bu meslek için bireylerin belli niteliklere sahip olması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Buradan yola çıkarak öğretmenlik mesleğine farklı açılardan bakılarak değişik tanımlamalarda bulunulmuştur (Köksalan ve diğ., 2010, s.2).

Hacıoğlu ve Alkan'a (1995) göre, öğretmenlik bir meslek olarak çok boyutlu alana özel uzmanlık, bilgi ve beceri gerektiren, mesleki formasyon ve akademik çalışma isteyen profesyonel bir uğraş alanı olarak nitelendirilmiştir. Özdemir ve Yalın (1998) ise öğretmenliği, öğrencilerin öğrenmesine yardımcı olan, onların öğrenmelerini kolaylaştıran, güdeleyici kişilik ve başarıya adanmışlık olarak tanımlamışlardır. Öncül'e göre de (2000:866) öğretmen, resmi ya da özel bir eğitim kurumunda öğrencilerin öğrenme yaşantılarına kılavuzluk etmek ve yön vermek amacı ile görevlendirilmiş kişidir. Şişman'a göre (1999) ise öğretmenlik mesleği, diğer mesleklerden farklı olarak insanlarla iletişimi gerektiren ve etkileşim içinde olmayı zorunlu kılan, bunun yanında okul dışında da toplumla iç içe olan bir meslek türüdür.

Her meslek belli yasal dayanaklara göre tanımlanarak kanunlarda yerini bulmuştur. Bu çerçevede öğretmenlik, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43.maddesine göre; "devletin eğitim öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir uzmanlık mesleği" olarak tanımlanmaktadır.

Günümüz dünyasında eğitim sisteminin temel amaçlarına bakıldığında; bireyin düşünme becerilerini geliştirme, bilimsel bilgiye ulaşma yollarını öğretme, karşılaştığı sorunlara pratik çözümler üretebilme çalışmalarına yoğunlaştığı belirtilebilir. Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi noktasında nitelikli, donanımlı, kendini sürekli yenileyebilen ve çağın değişen koşullarına göre kendisini

konumlandırılabilen öğretmenlere gereksinim duyulmaktadır (Dilci ve Gürol, 2012, s.4).

Eğitim alanında yaşanan gelişim, değişim ve yenilikler, öğretmenliğin bir meslek olarak toplumdaki değer ile paralel bir yapı arz etmeyi zorunlu kılmaktadır. Öyle ki eğitimde verimliliğin artmasını istiyorsak, öğretmenlik mesleğinin de kalitesini arttırmamız ve istenilen standartlara ulaştırmamız gerekmektedir. Bu amaçlara ulaşmanın yollarından birisi de lisansüstü öğretimdir (Ören ve diğ., 2012, s.2).

Bilgiyi üreten, kullanan, eleştiren ve sorgulayan bir düşünce tarzıyla karşılaştığı problemleri çözebilecek nitelikte insan gücünü oluşturmayı temel amaç edinen lisansüstü öğretim, bilim insanı yetiştirme ve ulusal bilim politikasının yürütülmesindeki en önemli etmenlerden biri olarak kabul edilmektedir. Lisansüstü öğretimde, lisans eğitimine göre bireye daha kapsamlı bilimsel araştırmalar yapma, karmaşık sorunları çözebilme, mesleki alanlarda uzmanlaşma, bilgi üretebilme ve sentez yapabilme yöntem ve becerileri kazandırılmaya çalışılır. Günümüzde üniversitelere öğretim elemanı yetiştirmenin dışında, çeşitli alanlarda iş edinmenin bir ön koşulu olarak yüksek lisans ve doktora derecesinin de aranır hâle gelmesi, lisansüstü eğitime olan gereksinimi daha da artırmıştır. Bu gereksinime cevap vermek üzere lisansüstü öğretim programları ortaya çıkmıştır (Karaman ve Bakırcı, 2010, s.2).

Ülkemizde lisansüstü öğretim yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimini kapsamaktadır. Öğrenciler, lisans eğitimlerinde edinemedikleri özel bilgi ve becerileri yüksek lisans programlarında edinmek üzere eğitim görürler. Yüksek lisans derecesi giderek uygulamaya yönelmek isteyen öğrencilere özgü bir seçeneğe dönüşmekte, doktora eğitimi alabilmenin koşulu olmayı da sürdürmektedir. Günümüzde doktora derecesi üniversitelerde akademik unvana sahip bir pozisyonda çalışabilmek ve araştırma yapabilmek için bir gereklilik oluşturmaktadır (Yılmaz, 2008).

Lisansüstü öğretimin Türkiye’de hızlı bir aşama kaydettiği görülmektedir. Bu durumun başlıca etkenleri şu şekilde belirtilebilir:

- Düşünen, araştıran, sorgulayan, fikir üreten, bilgi alışverişinde bulunan, çevresiyle ilişki kurabilen, yabancı dil bilen, kendine güvenen, nitelikli bireylerin kazandırılması,
- Ülkemizin kalkınması için yüksek nitelikli insan gücüne duyulan gereksinim,
- Lisansüstü eğitim gören iyi yetişmiş, kariyer yapmış serbest piyasanın gereksinimi olan yüksek nitelikli öğrencilerin daha kolay iş bulmaları,
- Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hızlı gelişmesi ve bunda üniversitenin önemli rol oynaması,
- Üniversiteler ve öğrenci sayılarındaki artış nedeniyle öğretim üyesine ve nitelikli elemana olan gereksinimin artması,

- Lisans öğrenimini tamamlayan meslek sahiplerinin bilgilerini yenileme gereksinimi ve lisansüstü öğretimi tamamlayan kamu çalışanlarının kademe/derece ilerlemesinin sağlanması,
 - Bazı kuruluşlarda yönetici olmak için lisansüstü öğretimi tamamlanmış olma koşulunun aranması,
 - Bilimsel düşüncenin geliştirilmesi, bilginin üretilmesi ve yayılması
- (Karaman ve Bakırcı, 2010, s.12).

Yukarıdaki maddeler incelendiğinde, lisansüstü öğretimin öncelikli amacının; iyi yetişmiş, yüksek nitelikte meslek sahibi bireyler yetiştirmek ve bireylerin mesleki anlamda daha ileri gidebilmesine olanak sağlamak olduğu anlaşılmaktadır. Belirtilen bu etkenlerin gerçekleştirilebilmesi için eğitim kurumlarında daha iyi eğitilen öğretmenlerin, gelecek kuşakları bu hedeflere yönlendirmesi düşüncesi lisansüstü öğretime olan ilgiyi artırmaktadır (Erkılıç, 2007, s.2).

Günümüzde geniş ölçüde teknolojiye dayanan bir eğitim düzeni içinde öğretmenin rolünün giderek arttığı bilinmektedir. Özellikle bunun önemini kavrayan gelişmiş ülkeler, daha nitelikli öğretmen arayışı içerisindeyler. Öğretmenlerin gelecek nesillere, yüksek nitelikte eğitim verebilmeleri için yeterli ve istenilen ölçülerde bir donanıma sahip olmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda lisans programlarından sonra verilen yüksek lisans ve doktora programları bu mesleğin daha nitelikli hâle gelmesinde oldukça etkilidir. Öğretmenlik mesleği kendine özgü ilke ve uygulama yöntemleriyle profesyonel statüde bir meslektir (YÖK; 1982-2007). Bundan dolayı öğretmen yetiştirmenin her şeyden önce sağlıklı bir sisteme dayandırılması ve bu meslekte lisansüstü öğretim olanaklarından daha fazla yararlanılması gerekmektedir (Köksalan ve diğ., 2010, s.6).

Araştırmanın Amacı

Günümüzde yetişmiş, nitelikli insan gücüne duyulan gereksinimin artması ile birlikte eğitim daha da fazla önem kazanmaya başlamıştır. Toplumların her anlamda gelişmesi, toplumu oluşturan insanların iyi ve nitelikli eğitim almasına bağlıdır. Bu noktada eğitimin ana unsuru olan öğretmen, nitelikli ve iyi insanların yetiştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlerin bu amaçları gerçekleştirebilmesi için lisans eğitimi çoğu zaman yeterli olamamaktadır. Bu aşamada lisansüstü öğretim süreci değer kazanmakta ve etkin bir konum sergilemektedir. İstenilen düzeyde yüksek donanıma sahip öğretmen yetiştirmede, öğretmen adaylarının lisans eğitiminde, lisansüstü öğretimin önemini kavramaları ve buna ilişkin bir farkındalık kazanmaları önemlidir. Bu açıdan bakıldığında bu alanda böyle bir çalışma yapmaya gereksinim duyulmuştur. Bu çalışmanın beklentileri karşılayan, verimli bir lisansüstü öğretim sürecine katkı sağlayacağı aynı zamanda üniversitelerde görev yapan öğretim üyelerine rehberlik etmesi açısından bir kaynaklık teşkil edeceği de düşünülmektedir.

Bu doğrultuda öğretmen adaylarının lisansüstü öğretime ilişkin bakış açılarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada, ülkemizin farklı üniversitelerinin eğitim fakültelerinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüş ve önerilerine başvurularak bir değerlendirme yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Lisansüstü öğretime ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri nelerdir?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının (lisansüstü öğretimin ne(yi) ifade ettiği, lisansüstü öğretimden beklentileri, lisansüstü öğretimin bireysel ve mesleki anlamda ne tür katkılar sağladığı ve lisansüstü öğretimin olumlu ve olumsuz yanlarının neler olduğuna yönelik) görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları ve uygulama ile verilerin analizi başlıkları altında çalışmanın yöntem kısmına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisansüstü öğretime ilişkin görüş ve beklentilerinin belirlenmesi amacıyla karma araştırma yöntemlerinden yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Yakınsayan paralel desen araştırmacının, nicel ve nitel aşamaları araştırma sürecinin aynı olan bir aşamasında eş zamanlı olarak uygulamasıyla oluşur. Bu desen yöntemlere eşit öncelik verir, çözümleme sırasında bu aşamaları birbirinden ayrı tutar ve daha sonra genel yorumlama yaparken sonuçları birleştirir (Creswell ve Plano, 2014, s.79). Araştırmada yakınsayan paralel desenin tercih edilmesinin en önemli sebebi toplanan nicel veriler ile lisansüstü öğretime ilişkin genel durumu ortaya koyarken aynı zamanda lisansüstü öğretime ilişkin görüşlerin derinlemesine analizini yapabilmek mevcut durumu daha iyi açıklayabilmektir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2015 akademik yılında Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi, Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nın 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Belirtilen üniversitelere araştırmacıların kolay ulaşımı, gerekli izin işlemlerinin hızlı yapılması ve ilgili birimlerdeki öğretim üyelerinin desteği dikkate alınarak kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırmanın nicel verilerinin toplandığı çalışma grubunda yer alan eğitim fakültelerinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyete göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. *Cinsiyetlerine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Frekans ve Yüzde Dağılımı*

Cinsiyet	f	%
Kadın	214	48,4
Erkek	228	51,6
Toplam	442	100

Tablo 1'in incelenmesinden anlaşılacağı gibi, araştırmaya katılan 442 sosyal bilgiler öğretmen adayının 214 (%48,4)'ü kadın, 228 (%51,6)'i erkektir.

Araştırmanın nicel verilerinin toplandığı çalışma grubunda yer alan eğitim fakültelerinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıflara göre dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. *Sınıflara Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Frekans ve Yüzde Dağılımı*

Sınıf	f	%
1	122	27,6
2	101	22,9
3	164	37,1
4	55	12,4
Toplam	442	100

Tablo 2'nin incelenmesinden anlaşılacağı gibi, araştırmaya katılan 442 sosyal bilgiler öğretmen adayının 122 (%27,6)'si 1. sınıfta; 101 (%22,9)'i 2. sınıfta; 164 (%37,1)'ü 3. sınıfta ve 55 (%12,4)'i 4. sınıfta öğrenim görmektedir.

Araştırmanın nicel verilerinin toplandığı çalışma grubunda yer alan eğitim fakültelerinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üniversitelere göre dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. *Üniversitelere Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Frekans ve Yüzde Dağılımı*

Üniversite	f	%
Bartın	123	27,8
Bülent Ecevit	146	33,1
Siirt	173	39,1
Toplam	442	100

Tablo 3'ün incelenmesinden anlaşılacağı gibi, araştırmaya katılan 442 sosyal bilgiler öğretmen adayının 123 (%27,8)'ü Bartın Üniversitesi'nde; 146 (%33,1)'sı Bülent Ecevit Üniversitesi'nde; 173 (%39,1)'ü Siirt Üniversitesi'nde öğrenim görmektedir.

Araştırmanın nitel verilerinin toplandığı çalışma grubunun oluşturulmasında iki aşamalı örnekleme yaklaşımından yararlanılmıştır. İlk aşamada kolay ulaşılabilir örnekleme ile Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi, Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nın 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri belirlenmiştir. İkinci aşamada ise ölçüt örnekleme ile Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nın 4. sınıf öğrencilerinden toplam 55 kişi örneklem olarak seçilmiştir. Ölçüt örneklemede, araştırmaya gönüllü katılan son sınıf öğrencilerinin seçilmesinin temel sebebi; araştırma konusu olan lisansüstü eğitime bir sonraki yıl müracaat etme ihtimali olan lisansüstü aday öğrencisi konumunda olmalarıdır. Bu öğrencilerden 25'i kadın, 30'u erkektir. Öğrencilerin 20'i Bartın Üniversitesi'nde, 20'si Bülent Ecevit Üniversitesi'nde ve 15'i Siirt Üniversitesi'nde öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları ve Uygulama

Araştırmanın amacı doğrultusunda nicel verileri toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilen "Lisansüstü Öğretim Anketi"; kişisel ve demografik bilgiler (cinsiyet, sınıf ve üniversite), lisansüstü eğitime ilişkin 5'li likert formda hazırlanan maddeler ile açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Maddelere ilişkin yanıtlar 1. "Tamamen katılıyorum", 2. "Katılıyorum", 3. "Kısmen katılıyorum", 4. "Katılmıyorum", 5. "Hiç katılmıyorum" olarak derecelendirilmiştir. Hazırlanan ankete ilişkin sosyal bilgiler eğitimi alanında öğretim üyesi üç uzmanın görüşleri alındıktan sonra çalışma grubunda yer almayan 35 lisans öğrencisine ön uygulaması yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda faktör yükleri düşük ve öğrenciler tarafından yeterince anlaşılmadığı bildirilen maddeler çıkarılmış ve toplam 31 maddeden oluşan anketin Cronbach's Alpha katsayısı 0,790 olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı maddelerinin Cronbach's Alpha ile KuderRichardson (KR)-20 sonuçları aynıdır. Maddelere göre Cronbach's Alpha değerleri Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Anket Maddelerinin Cronbach's Alpha Değerleri

Madde	Cronbach's Alpha	Madde	Cronbach's Alpha	Madde	Cronbach's Alpha
1	,780	12	,784	23	,785
2	,780	13	,779	24	,783
3	,778	14	,779	25	,781
4	,779	15	,790	26	,781
5	,780	16	,788	27	,781
6	,794	17	,804	28	,786
7	,780	18	,786	29	,784
8	,786	19	,797	30	,786
9	,783	20	,787	31	,788
10	,779	21	,791	Cronbach's Alpha:	
11	,787	22	,784	,790	

Araştırmanın nitel verilerini toplamak için araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu sorularının hazırlanması sürecinde sosyal bilgiler eğitimi alanında öğretim üyesi üç uzmanın görüşleri alınmış, çalışma grubunda yer almayan beş sosyal bilgiler öğretmen adayına ön uygulama yapılmış ve sorulara son şekli verilmiştir. Görüşmeler çalışma grubunda yer almayan iki erkek ve üç kız olmak üzere toplam beş öğrenci ile görüşme formunun doldurulması şeklinde yapılmıştır. Görüşme formundaki açık uçlu sorulara öğrencilerin doğrudan görüşlerini yazması şeklinde bir uygulamanın tercih edilmesinin sebebi araştırmacı etkisinin ortadan kaldırılmak istenmesidir. Görüşme formunun beş öğrenciye verilmesiyle gerçekleştirilen ön uygulama sonrasında bu beş öğrencinin soruların anlaşılabilirliğine ilişkin sözlü olarak görüşleri de sorulmuştur.

Veri toplama araçları ulaşım, erişim ve izin işlemlerindeki kolaylık gibi nedenlerle Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi, Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nın 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerine eş zamanlı olarak uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan anketten elde edilen veriler SPSS programında çözümlenmiştir. Anketten elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistiklerden; frekans ve yüzde kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinin tercih edilmesinin sebebi nitel verilerin sistematik analizinin ortaya konulmak istenmesidir. Analizin güvenilirliğine yönelik tüm veriler araştırmacılar tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve karşılaştırılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği için kodlayanlar arasında en az %70'lik görüş birliği gereklidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.233). Bu araştırmada kodlamayı yapan araştırmacılar arasında %95'lik bir görüş birliğine ulaşılmıştır. Araştırmanın geçerliliğini sağlamak için analizi yapılan verilerin tamamı detaylı olarak incelenmiş, araştırmacılar tarafından "Lisansüstü Öğretimin Tanımı, Lisansüstü Öğretimden Beklentiler, Lisansüstü Öğretimin Katkıları ve Lisansüstü Öğretimin Olumlu/Olumsuz Yanları" şeklinde kategoriler belirlenerek kategorilerin değerleri tablolarda frekans şeklinde gösterilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, Lisansüstü Öğretim Anketi ve yarı yapılandırılmış görüşme formunun uygulanmasından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Lisansüstü Öğretim Anketi'nden Elde Edilen Bulgular

Lisansüstü Öğretim Anketi maddelerine ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Lisansüstü Öğretime İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Maddeler	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		N
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1. Alandaki yenilikleri görme imkânı sağlar.	15 3	34,6	22 4	50,7	51	11,5	7	1,6	7	1,6	442
2. Alanla ilgili bilgi ve becerileri artırır.	18 3	41,5	20 6	46,6	40	9,0	8	1,8	5	1,1	442
3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerine mesleki niteliklerini artırma imkânı sunar.	17 9	40,5	16 9	38,3	70	15,8	16	3,6	8	1,8	442
4. Bilimsel araştırmalar yapmayı sağlayarak alanla ilgili sorunlara çözüm önerileri sunar.	14 2	32,1	18 6	42,1	88	19,9	14	3,2	12	2,7	442
5. Bilimsel araştırma sürecini öğretir.	13 4	30,3	19 1	43,2	80	18,1	23	5,2	14	3,2	442
6. Yaşama atılmayı geciktirir.	65	14,7	77	17,4	108	24,4	118	26,7	74	16,8	442
7. Statü kazandırarak, toplum tarafından takdir edilmeyi sağlar.	16 7	37,8	16 3	36,8	75	17,0	27	6,1	10	2,3	442
8. Öğretmenlik mesleğine atanma olasılığını artırır.	75	17,0	13 7	31,0	112	25,3	75	17,0	43	9,7	442
9. İş bulma imkânlarını artırır.	12 5	28,3	16 0	36,2	90	20,4	35	7,9	32	7,2	442
10. Daha iyi bir iş bulma imkânı sunar.	13 8	31,2	15 7	35,5	96	21,7	33	7,5	18	4,1	442
11. Ekonomik açıdan masraflı bir süreçtir.	12 6	28,5	14 7	33,3	118	26,7	37	8,3	14	3,2	442
12. Zaman açısından fedakârlık gerektirir.	20 3	45,9	17 7	40,0	48	10,9	12	2,7	2	,5	442
13. Oldukça fazla çaba gerektiren zor bir süreçtir.	15 9	36,0	16 7	37,8	83	18,8	24	5,4	9	2,0	442

14. Yapılan çalışmalar Sosyal Bilgiler Eğitimi programlarının geliştirilmesine katkı sağlar.	137	31,0	208	47,1	69	15,6	18	4,1	10	2,2	442
15. Yurt dışında daha etkili biçimde uygulanmaktadır.	164	37,1	130	29,4	102	23,1	37	8,4	9	2,0	442
16. Günlük hayatta karşılaşılan durumlara farklı bakış açılarıyla yaklaşmayı sağlar.	98	22,2	194	43,9	104	23,5	33	7,5	13	2,9	442
17. Lisans eğitiminin tekrarı gibidir, fazla katkı sağlamaz.	37	8,4	46	10,4	79	17,9	189	42,8	91	20,5	442
18. Kendini gerçekleştirme yolunda önemli bir adımdır.	136	30,8	191	43,2	74	16,7	22	5,0	19	4,3	442
19. Maddi anlamda fazla bir getirisi yoktur.	53	12,0	72	16,3	128	29,0	134	30,3	55	12,4	442
20. Yabancı dil olmadan sürdürülemez.	111	25,1	122	27,6	95	21,5	76	17,2	38	8,6	442
21. Sadece mülakata (sözlü sınav) girerek yapılabilir.	33	7,5	54	12,2	107	24,2	153	34,6	95	21,5	442
22. Yoğun bir çalışma temposu gerektirdiğinden sosyal etkinliklerden uzaklaştırır.	68	15,4	113	25,6	150	33,9	76	17,2	35	7,9	442
23. Objektif olmayan mülakat (sözlü sınav) ile seçilen öğrencilere yöneliktir.	70	15,8	67	15,2	138	31,2	116	26,2	51	11,6	442
24. Akademisyen olmayı düşünmeyenler için gereksizdir.	74	16,7	98	22,2	120	27,1	102	23,1	48	10,9	442
25. Öğretmenlik mesleği ile birlikte yürütülmesi zor olan bir süreçtir.	90	20,4	170	38,5	109	24,7	55	12,3	18	4,1	442
26. Atanmayan öğretmen adayları alternatif olarak tercih etmektedir.	127	28,7	150	33,9	96	21,8	41	9,3	28	6,3	442

27. Sosyal Bilgiler öğretmenleri için kendini geliştirme ve eğitimde yaşanan değişimlere uyum sağlama konusunda gereklidir.	14 2	32,1	17 8	40,3	85	19,2	27	6,1	10	2,3	442
28. Öğrencilere zengin burs imkânları ile birlikte sunulmalıdır.	18 9	42,8	13 4	30,3	72	16,3	32	7,2	15	3,4	442
29. Sadece lisans eğitiminde başarılı olan kişilerin yararlanabileceği bir süreçtir.	96	21,7	14 8	33,5	105	23,8	55	12,4	38	8,6	442
30. Bilimsel araştırma projelerine yönlendirici olmalıdır.	17 0	38,5	20 0	45,2	52	11,8	13	2,9	7	1,6	442
31. Öğrenci seçiminde, mülakattan (sözlü sınav) daha objektif kriterler tercih edilmelidir.	19 8	44,8	14 1	31,9	72	16,3	14	3,2	17	3,8	442

Tablo 5'in incelenmesinden anlaşılacağı gibi, lisansüstü öğretim ile ilgili sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerinde yığılmanın; "Sosyal Bilgiler öğretmenlerine mesleki niteliklerini arttırma imkânı sunar.", "Statü kazandırarak, toplum tarafından takdir edilmeyi sağlar.", "Zaman açısından fedakârlık gerektirir.", "Yurt dışında daha etkili biçimde uygulanmaktadır.", "Öğrencilere zengin burs imkânları ile birlikte sunulmalıdır." ve "Öğrenci seçiminde, mülakattan (sözlü sınav) daha objektif kriterler tercih edilmelidir." maddelerinde "Tamamen katılıyorum" derecesinde; "Alandaki yenilikleri görme imkânı sağlar.", "Alanla ilgili bilgi ve becerileri arttırır.", "Bilimsel araştırmalar yapmayı sağlayarak alanla ilgili sorunlara çözüm önerileri sunar.", "Bilimsel araştırma sürecini öğretir.", "Öğretmenlik mesleğine atanma olasılığını arttırır.", "İş bulma imkânlarını arttırır.", "Daha iyi bir iş bulma imkânı sunar.", "Ekonomik açıdan masraflı bir süreçtir.", "Oldukça fazla çaba gerektiren zor bir süreçtir.", "Yapılan çalışmalar Sosyal Bilgiler Eğitimi programlarının geliştirilmesine katkı sağlar.", "Günlük hayatta karşılaşılan durumlara farklı bakış açılarıyla yaklaşmayı sağlar.", "Kendini gerçekleştirme yolunda önemli bir adımdır.", "Yabancı dil olmadan sürdürülemez.", "Öğretmenlik mesleği ile birlikte yürütülmesi zor olan bir süreçtir.", "Atanamayan öğretmen adayları alternatif olarak tercih etmektedir.", "Sosyal Bilgiler öğretmenleri için kendini geliştirme ve eğitimde yaşanan değişimlere uyum sağlama konusunda gereklidir.", "Sadece lisans eğitiminde başarılı olan kişilerin yararlanabileceği bir süreçtir." ve "Bilimsel araştırma projelerine yönlendirici olmalıdır." maddelerinde "Katılıyorum" derecesinde; "Yoğun bir çalışma temposu

gerektirdiğinden sosyal etkinliklerden uzaklaştırır.”, “Objektif olmayan mülakat (sözlü sınav) ile seçilen öğrencilere yöneliktir.” ve “Akademisyen olmayı düşünmeyenler için gereksizdir.” maddelerinde “Kısmen katılmıyorum” derecesinde; “Yaşama atılmayı geciktirir.”, “Lisans eğitiminin tekrarı gibidir, fazla katkı sağlamaz.”, “Maddi anlamda fazla bir getirisi yoktur.” ve “Sadece mülakata (sözlü sınav) girerek yapılabilir.” maddelerinde “Katılmıyorum” derecesinde olduğu görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adayları; lisansüstü öğretimi kendini geliştirmesi/gerçekleştirme, yenilikleri takip etmesi, sürekli mesleki gelişimi sağlama, sosyal bilgiler alan eğitimine katkıda bulunması, iş bulma vb. daha iyi imkânlar sunması gibi lisansüstü öğretime ilişkin tamamen olumlu görüşler belirtmişlerdir. Bunun yanında lisansüstü öğretimin ekonomik açıdan masraflı ve çaba gerektiren zorlu bir süreç olduğu, yabancı dil olmadan yapılamayacağı, öğretmenlik mesleği ile eş zamanlı lisansüstü öğretim yapmanın zor olduğu, sosyal etkinliklere zaman kalmayacağı, akademisyen olmayanlar için gereksiz bir eğitim olduğu görüşlerine katılım düzeyi de yüksektir. Bu bulgu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisansüstü öğretimin mesleki ve bilimsel anlamda gelişim için önemini/gerekliliğinin farkında olduklarını göstermektedir. Aynı zamanda adayların, lisansüstü öğretimi çaba gerektiren masraflı bir süreç olarak gördükleri şeklinde bir değerlendirme de yapılabilir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formundan Elde Edilen Bulgular

Lisansüstü Öğretim Anketi ile eş zamanlı olarak uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki açık uçlu sorulara verilen cevapların analizinden elde edilen bulgulara bu bölümde yer verilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının açık uçlu sorulara verdikleri cevaplardaki bazı ifadeler aynen örnek olarak verilmiş olup araştırmaya katılanlar “A” harfi ile sembolleştirilmiş ve sıra numarası ile belirtilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarına “Lisansüstü öğretim sizin için ne(yi) ifade etmektedir?” açık uçlu sorusu sorulmuş ve bu soruya ilişkin alınan cevaplara göre “Lisansüstü öğretimin tanımı” alt kategorisinin frekans dağılımı Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. “Lisansüstü Öğretimin Tanımı” Alt Kategorisinin Frekans Dağılımı

Lisansüstü Öğretimin Tanımı Alt Kategorileri	f
Kariyer/uzmanlaşma	34
Kendini geliştirme/gerçekleştirme	11
Zorlu, masraflı ve sıkıcı bir süreç	6
Cevap yok	4
Toplam	55

Tablo 6’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adayları, lisansüstü öğretimi en çok kariyer/uzmanlaşma olarak (34) tanımlarken; bunu sırasıyla kendini geliştirme/gerçekleştirme (11), zorlu, masraflı ve sıkıcı bir süreç (6) görüşü takip

etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisansüstü öğretimi kariyer, uzmanlaşma, mesleki ve sürekli gelişim için önemli bir eğitim süreci olarak görmelerinin yanında; 6 adayın bu sürecin zorluklarına dikkat çekmesi anlamlıdır. Bu durum, lisansüstü öğretimin kolay olmadığı şeklinde öğrencilerde bir görüşün etkili olduğu şeklinde de değerlendirilebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “lisansüstü öğretimin tanımı” alt kategorileri ile ilgili ifadelerle aşağıdaki cümleler örnek olarak gösterilebilir:

- “*Lisansüstü öğretim kariyeri ifade eder. İnsanın alanında kendini geliştirip, dünyaya farklı bakış açısıyla bakmasına imkân sağlar.*” (A,8)

- “*Her şeyden önce bireyin kendini geliştirip iyi bir yaşam sürdürebilmesi için devam ettiği eğitim sürecidir.*” (A,17)

- “*Hayatın her yönünü fark edebilmeyi ve üst düzey düşünebilme becerisi sağlayan uzun süreli bir uzmanlaşma sürecidir.*” (A,6)

- “*Akademik açıdan düzenli ve planlı bir şekilde yükselmeyi sağlar ancak maddi olarak sıkıntılı ve zorlu bir dönemdir.*” (A,35)

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarına “Lisansüstü öğretimden beklentileriniz nelerdir?” açık uçlu sorusu sorulmuş ve bu soruya ilişkin alınan cevaplara göre “Lisansüstü öğretimden beklentiler” alt kategorisinin frekans dağılımı Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. “Lisansüstü Öğretimden Beklentiler” Alt Kategorisinin Frekans Dağılımı

Lisansüstü Öğretimden Beklentiler Alt Kategorileri	f
Kariyer/iş	23
Kendini geliştirme imkânı	16
Dil şartı aranmamalı	5
Sosyal yaşama engel olmamalı	4
Teşvik edilmeli	4
Cevap yok	3
Toplam	55

Tablo 7’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adayları, lisansüstü öğretimden en çok kariyer/iş beklentisini (23) dile getirirken; bunu sırasıyla kendini geliştirme imkânı (16), dil şartı aranmamalı önerisi (5), sosyal yaşama engel olmamalı önerisi (4), teşvik edilmeli önerisi (4) takip etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, lisansüstü öğretimden en önemli beklentilerinin kariyer/iş olduğu ve sürekli mesleki gelişim sağlamak için lisansüstü öğretimin gerekli olduğuna inandıkları söylenebilir. Bunun yanında lisansüstü öğretim sürecinin kolaylaştırılması ile ilgili önerilerde dikkat çekmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “lisansüstü öğretimden beklentiler” alt kategorileri ile ilgili ifadelerle aşağıdaki cümleler örnek olarak gösterilebilir:

- “*Daha iyi bir eğitim ve daha iyi bir kariyer sağlayarak kendimi geliştirmek ve iyi şartlarda yaşamımı sürdürmektir.*” (A,29)

- “Daha fonksiyonel olarak yapılandırılmalı ve idealist bireylerin akademik çalışma olanaklarını arttırmalıdır.” (A,11)
- “Kişiyi geliştirici, bilgi ve becerilerini artırıcı nitelikte olmalı ve yabancı dil engeli sorun olmaktan çıkarılmalıdır.” (A,48)
- “Bilimsel anlamda araştırma ve sorgulama becerisi kazanarak alanımda uzmanlaşmayı ve başarılı olmayı istiyorum.” (A,16)

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarına “Lisansüstü öğretim sizlere bireysel ve mesleki anlamda ne tür katkılar sağlayabilir?” açık uçlu sorusu sorulmuş ve bu soruya ilişkin alınan cevaplara göre “Lisansüstü öğretimin katkıları” alt kategorisinin frekans dağılımı Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. “Lisansüstü Öğretimin Katkıları” Alt Kategorisinin Frekans Dağılımı

Lisansüstü Öğretimin Katkıları Alt Kategorileri	f
Kariyer/gelecek (maddi ve manevi)	30
Kendini geliştirme/gerçekleştirme	14
Sosyalleşme	5
Deneyim	3
Cevap yok	3
Toplam	55

Tablo 8’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adayları, lisansüstü öğretimin katkılarından en çok kariyer/gelecek katkısını (30) dile getirirken; bunu sırasıyla kendini geliştirme/gerçekleştirme katkısı (14), sosyalleşme katkısı (5), deneyim katkısı (3) takip etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, lisansüstü öğretimden beklentileri ile bu eğitimin katkıları konusundaki görüşlerinin tutarlı olduğu görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “lisansüstü öğretimin katkıları” alt kategorileri ile ilgili ifadeler aşağıdaki cümleler örnek olarak gösterilebilir:

- “Statü kazanarak toplum tarafından takdir edilmeyi sağlar. Bireysel olarak ve mesleki anlamda kişiye daha iyi bir gelecek sunar ve hayata atılmayı hızlandırır.” (A,24)
- “Farklı düşünme olasılıklarını öğrenme fırsatı bulabilirim. Her fikre objektif bir bakış açısıyla saygı çerçevesinde olumlu bir tutum geliştirebilirim.” (A,52)
- “Bireysel anlamda merak duygumu geliştirir ve dünyayı daha iyi tanımama ve anlamama yardımcı olur.” (A,33)
- “Kendimi gerçekleştirme ve empati kurmama yardım eder ve sosyal ilişkilerde daha emin adımlarla hareket etmemi sağlar.” (A,17)

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarına “Lisansüstü öğretimin sizce olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?” açık uçlu sorusu sorulmuş ve bu soruya ilişkin alınan cevaplara göre “Lisansüstü öğretimin olumlu/olumsuz yanları” alt kategorisinin frekans dağılımı Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. “Lisansüstü Öğretimin Olumlu/Olumsuz Yanları” Alt Kategorisinin Frekans Dağılımı

Lisansüstü Öğretimin Olumlu/Olumsuz Yanları Alt Kategorileri		f
Olumlu yanlar		
	Kariyer/uzmanlaşma/iş	22
	Kendini geliştirme/gerçekleştirme	10
	Sosyalleşme	2
	Yabancı dil öğrenme	2
Olumsuz Yanlar		
	Zaman kaybı	6
	Maddi kayıp	4
	Yorucu	3
	Hayata geç atılma	3
	Cevap yok	3
Toplam		55

Tablo 9’da görüldüğü gibi, sosyal bilgiler öğretmen adayları, lisansüstü öğretimin en çok kariyer/uzmanlaşma/iş (22) olumlu yanını dile getirirken; bunu sırasıyla kendini geliştirme/gerçekleştirme (10), sosyalleşme (2), yabancı dil öğrenme (2) takip etmiştir. Lisansüstü öğretimin en çok zaman kaybı (6) olumsuz yanı dile getirilirken; bunu sırasıyla maddi kayıp (4), yorucu (3) ve hayata geç atılma (3) görüşleri izlemiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hem ankete verdikleri cevaplar hem de görüşme soruları verdikleri cevapların tümüyle tutarlı olduğu hatta hemen hemen aynı görüşleri dile getirdikleri görülmektedir. Lisansüstü öğretim denildiğinde de ilk akla gelenin kariyer/iş olduğu göz önüne alındığında, lisansüstü öğretim ile kariyerin öğretmen adaylarınca özdeşleştirildiği söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “lisansüstü öğretimin olumlu/olumsuz yanları” alt kategorileri ile ilgili ifadelere aşağıdaki cümleler örnek olarak gösterilebilir:

- “Olumlu yanları, insanların kendini geliştirip, yenilemesi ve topluma fayda sağlaması olumsuz yanı ise, iş bulma sorunu yaşayabilir olması ve hayata geç atılması.” (A,23)

- “Olumlu yanı, mesleğimizi daha iyi anlamamızı ve daha iyi bir eğitimci olmamızı sağlar. Olumsuz yanı, maddi olarak kişiyi zorlar ve aynı zamanda yorucudur.” (A,54)

- “Olumlu tarafı, iş bulma olanağımız kolaylaşır ve her yönden donanımlı bir şekilde meslek hayatına başlamış oluruz. Olumsuz yanı, lisans eğitiminden sonra ekstra bir süreci kapsamından dolayı zaman almasıdır.” (A,12)

- “Olumlu yönleri, hayata farklı açılardan bakmamızı ve zengin bir kişiliğe sahip olmamızı sağlar. Olumsuz olarak, maliyeti yüksek ve uzun bir süreç olmasıdır.” (A,30)

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisansüstü öğretime ilişkin görüş ve beklentilerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada lisansüstü öğretim anketinden elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında; mesleki nitelikleri arttırma, toplum tarafından takdir edilme, alandaki yenilikleri görme ve bilgi ve becerileri arttırma, öğretmenlik mesleğine atanmayı kolaylaştırma, farklı bakış açıları oluşturma, kendini geliştirme ve yenileme ve iyi bir gelecek sağlama noktasında olumlu görüşler belirttikleri ifade edilebilir. Aynı zamanda ekonomik açıdan masraflı ve çaba gerektiren zor bir süreç olduğu, yabancı dil gerektirdiği, öğretmenlik mesleği ile birlikte yürütülmesinin zor görüldüğü ve zaman kaybına neden olduğu ve sosyal yaşamı kısmen etkilediği şeklinde olumsuz görüşlerin de ön plana çıktığı söylenebilir.

Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formundaki açık uçlu sorulara verilen cevaplar açısından bakıldığında ise; lisansüstü öğretimin tanımına ilişkin sonuçlarda, “kariyer/uzmanlaşma” tanımının ön plana çıktığı görülmektedir. Lisansüstü öğretimden beklentilere ilişkin sonuçlarda, en fazla “kariyer/iş beklentisini ve kendini geliştirme imkânı” ifade edilmektedir. Lisansüstü öğretimin katkılarına ilişkin sonuçlarda, en çok “kariyer/gelecek” ve “kendini geliştirme/gerçekleştirme” katkısının ifade edildiği görülmektedir. Lisansüstü öğretimin olumlu/olumsuz yanlarına ilişkin sonuçlarda ise, “kariyer/uzmanlaşma/iş” ve “kendini geliştirme/gerçekleştirme” olumlu olarak en fazla tercih edilen görüşler iken “zaman kaybı” ve “maddi kayıp” olumsuz olarak en fazla tercih edilen görüşler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Alanyazında yapılan araştırmalar incelendiğinde, bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlarla birçok noktada benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. Güven ve Tunç (2007) araştırmalarında, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin, lisansüstü öğretimin öğrenciye büyük bir maddi yük getirdiğine inanma, alanla ilgili yapılan araştırmaları izleyebilme, maddi yetersizlikler nedeniyle kimi araştırmalardan kaçınma ve lisansüstü öğretimle ilgili harcamaları karşılayabilme noktasındaki görüşlerinin anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir. Aslan (2007) çalışmasında, lisansüstü öğretimde akademik sorunlarla ilgili, katılımcıların tamamı lisansüstü öğretim sırasında akademik çalışmalar için parasal kaynak ayırma zorunluluğu nedeniyle sosyal gereksinimler için para ayıramadıkları görüşünü ifade etmişlerdir. Karakütük ve diğ. (2008) çalışmalarında, lisansüstü enstitü yöneticileri, “lisansüstü eğitim, maliyeti yüksek bir eğitimidir” biçiminde görüş belirtmişlerdir. İfade edilen bu sonuçlar, bu çalışmadaki lisansüstü öğretime ilişkin ekonomik açıdan masraflı ve maddi kayıp olarak görülmesi durumuyla örtüşmektedir.

Turhan ve Yaraş (2013) araştırmalarında, katılımcılar yüksek oranda alanında uzmanlaşma ve akademik kariyer yapmayı bir lisansüstü tercih sebebi olarak görmekte, sorun çözme becerilerinin gelişimine yüksek düzeyde katkı sağlamayı, lisansüstü eğitimin sorun çözme becerilerinin gelişimine katkısı olarak görmekte

ve mesleki gelişime katkı sağlamayı, lisansüstü eğitimin mesleki gelişime katkısı olarak görmektedirler. Başer ve diğ. (2010) ise araştırmalarında, okul yöneticilerinin %67 oranında lisansüstü eğitim almış öğretmenlerin eğitime farklı bir katkılarının olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde Baş (2013) çalışmasında, katılımcılar kişisel yarar sağlama faktörüne dayalı olarak lisansüstü eğitimin kendilerine gerek toplumda gerekse Milli Eğitim veya okul çevrelerinde saygınlık kazandıracağını ve maddi olmaktan daha ziyade manevi bir doyum, kendini gerçekleştirme ve kişisel yetkinliğe ulaşmada bir araç konumunda olduğunu dile getirmişlerdir. Diğer bir araştırmada Gömleksiz ve Yıldırım (2013) çalışmalarında, lisansüstü eğitimden beklentilere ilişkin lisansüstü öğrenci görüşlerinde çoğunlukla kariyer yapısı yükselmek, çalışma alanında kendini geliştirmek ve akademik bilgi ve yeterliliği tercih etmişlerdir. Başka bir araştırmada Ören ve diğ. (2012) öğretmen adaylarının çoğunlukla alanında kendini geliştirmek, uzmanlaşmak, kariyer yapmak ve akademik personel olmak için lisansüstü eğitimi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Başka bir araştırmada Köksalan (2010) adayların lisansüstü eğitim isteklilikleri incelendiğinde % 50,3'ünün istekli olduğu ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu sonuçlar, çalışmamızdaki lisansüstü öğretime ilişkin mesleki nitelikleri artırma, toplum tarafından takdir edilme, alandaki yenilikleri görme, bilgi ve becerileri artırma ve kendini geliştirme ve yenileme durumlarıyla benzerlik göstermektedir.

Karakütük (1989) çalışmasında, lisansüstü öğretimde öğrencilerin en önemli sorunlarından birisinin yabancı dil olduğunu ifade etmesi, İlhan ve diğ. (2012) çalışmalarında, lisansüstü eğitime kabul için öngörülen koşullar arasında ilköğretim öğretmen adaylarını en çok zorlayan koşul olarak yabancı dil sınavını görmeleri, bu araştırmadaki yabancı dilin gerekliliği sonucuyla örtüşmektedir. Aynı zamanda araştırmalarda ki bu tespit, lisansüstü öğretimde yabancı dil sorununun uzun yıllar geçmesine rağmen çözülmediğini de göstermektedir.

Sonuç olarak, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisansüstü öğretime ilişkin görüş ve beklentileri ile ilgili olarak çoğunlukla olumlu görüş ve izlenimlere sahip oldukları söylenebilir. Lisansüstü öğretimin kişisel ve mesleki anlamda ve gelecek açısından öğretmen adayları için büyük bir önem ve gereklilik gösterdiği belirtilebilir. Bunun yanında sosyal maliyeti yüksek, emek isteyen ve zorlu bir süreç olduğu hususunda da öğretmen adaylarında bir farkındalık olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının lisansüstü öğretime ilişkin sağlıklı ve doğru bilgi edinebilmeleri için bu konuda seminer, kariyer günleri, ders vb. şeklinde bilgilendirme yapılabilir ve alana ilişkin sempozyum vb. etkinliklerde katılımcı/dinleyici konumunda görev almaları sağlanabilir. Özellikle bu noktada öğretmen adaylarının kariyer planlamaları doğrultusunda hedeflerini iyi belirlemeleri ve bu yönde sağlıklı ve doğru bir tercih yapmaları büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- Aslan, G. (2007). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne Kayıtlı Doktora Öğrencilerinin Lisansüstü Öğretime İlişkin Sorunları, *Millî Eğitim*, 174. 259-268.
- Baş, G. (2013). Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitimden Beklentileri: Nitel Bir Araştırma (Niğde İli Örneği). *Yükseköğretim Dergisi*, 3 (2). 67-68.
- Başer, N., Narlı, S., Günhan, B. (2010). Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Almalarında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Dergisi (Özel Sayı 1): Lisansüstü Eğitim*. 132-134.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (6.baskı)*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Creswell, J. W. ve Plano, C.V.L. (2014). *Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi*, (Çev: Yüksel Dede ve Selçuk Beşir Demir), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dilci, T., Gürol, M. (2012). Öğretim Üyeleri Bakış Açısıyla Lisansüstü Eğitimin Yaşam Alanına Yansımaları (Eğitim Bilimleri Örneklemi), *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (3), 1073-1090.
- Erkılıç, T.A. (2007). Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitim İstekliliklerini Etkileyen Etmenler, *GAUJ. Soc. &Appl. Sci.*, 3(5), 46-72.
- Gömlüksiz, M. N., Yıldırım, F. (2013). *Lisansüstü Eğitim Alan Öğrencilerin Lisansüstü Eğitime İlişkin Görüşleri*. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güven, İ., Tunç. B. (2007). Lisansüstü Öğretim Öğrencilerinin Akademik Sorunları (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Örneği). *Millî Eğitim*, 173. 162-170.
- Hacıoğlu, F., Alkan, C. (1997). *Öğretmenlik Uygulamaları Öğretim Teknolojisi*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Karakütük, K. (1989). Türkiye’de Lisansüstü Eğitim, Sorunları ve Çözüm Önerileri, *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt: 22, Sayı: 1, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, s. 505-528.
- Karakütük, K., Soydan T., Özen F. (2007). *Lisansüstü Öğretim ve Araştırma Gündemlerinin Akademik Kültür Bağlamında Değerlendirilmesi: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Örneği*. “III Lisansüstü Sempozyumu Lisansüstü Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiri Özetleri” (17–20 Ekim).Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Karakütük, K. Aydın, A. Abalı, G. ve Yıldırım, S. (2008). Lisansüstü Öğretimin Sorunları Konusunda Ankara’daki Üniversitelerin Lisansüstü Enstitü Yöneticilerinin Görüşleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. Cilt: 33, Sayı: 147, Ankara. (TED) Yayını, s. 42-53.
- Karaman, S., Bakırcı, F. (2010). “Türkiye’de Lisansüstü Eğitim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 94-114.
- Köksalan, B., İltar, İ., Görmez, E.(2010). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Kültürel Özellikleri ve Lisansüstü Eğitim İsteklilikleri Üzerine Bir Çalışma (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ABD Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 3. 290-294.
- YÖK/Dünya Bankası. *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri: Öğretmenin Üniversitede Yetiştirilmesinin Değerlendirilmesi. (1982-2007)*.Ankara.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*, İstanbul: MEB. Yayınları.

- Ören, F. Ş., Yılmaz, T., Güçlü, M. (2012). Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime Yönelik Görüşlerinin Analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1, (2). 193-200.
- Özdemir, S. ve Yalın, H.İ. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şişman, M. (1999). *Öğretmenliğe Giriş*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Turhan, M., Yaraş, Z. (2013). Lisansüstü Programların Öğretmen, Yönetici ve Denetmenlerin Mesleki Gelişimine Katkısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(43). 206-209.
- Yılmaz, R. (2008). *Türkiye’de Lisansüstü Öğrenim için Öğrenci Seçimi: Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsünde Bir Uygulama*. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Harekat Araştırması ABD, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

SUMMARY

With the growing need for qualified human power, education has begun to gain even more importance. The development of societies in every sense depends on the good and qualified education of the people who make up the society. At this point, the teacher, the main element of education, has an important place in the training of qualified and good people. Undergraduate studies are often not enough for teachers to achieve these goals. At this stage, the post-graduate teaching process gains value and exhibits an effective position. It is important that prospective teachers should be aware of the significance of post-graduate education in the undergraduate education and gain an awareness of it. From this point of view, it was necessary to do such a study in this area. It is also thought that this study will contribute to an efficient post-graduate teaching process that meets expectations and will also serve as a source of guidance for teaching staff working at universities.

Therefore in this study, which aims to reveal the opinions of pre-service teachers on graduate education, an evaluation is made based on the ideas and suggestions of pre-service social studies teachers studying at faculty of education at different universities in Turkey. For this purpose, the following questions were asked:

- What are the opinions of the candidates of social studies teacher on postgraduate?
- What do the candidates of social studies teacher think about postgraduate (for example, meaning of postgraduate, expectations from postgraduate, positive and negative aspects of postgraduate, individual and professional contributions of postgraduate to the candidates of social studies teacher)

Convergent parallel design, which is a mixed research design, is used in this study. In convergent parallel design, the researcher uses both qualitative and quantitative steps concurrently at the same phase of the research. This design provides equal priority to methods and keeps these phases separate during the analysis (Creswell and Plano Clark, 2014, p.79). The study group of the study was a total number of 442 1st, 2nd, 3rd and 4th grade students who studied at Faculty of Education Department of Social Studies at Bartın University (123 students), Bülent Ecevit University (146 students) and Siirt University (173 students) in 2014-2015 academic year. Among the total 442 participants of the study, 122 of them were 1st grade students, 101 of them were 2nd grade students, 164 of them were 3rd grade students and 55 of them were 4th grade students.

When the findings of the study are evaluated in general, it can be said that participants have positive ideas about graduate study in terms of its benefits in improving professional quality, recognition in the society, seeing the latest development in the field, improving skills and knowledge, making it easy to be assigned as a teacher, forming different points of view, developing and improving oneself and providing a better future. In addition, there are such

negative ideas as the fact that it is a costly and difficult process that requires effort and foreign language knowledge, and that it is difficult to do while serving as a teacher and it causes to loss of time and partially effects social life. In definitions of graduate education, it is seen that the terms “career/expertise” stand out. The results regarding the expectations from graduate education, the most often stated ideas were “career/job opportunity and possibility to develop oneself”. Results regarding the contribution of graduate education show that the most often stated contributions were “career/future” and “self-development/self-realization”. Regarding the results regarding the advantages and disadvantages of graduate education, it is seen that “career/expertise/job” and “self-development/self-realization” stand as advantages of graduate education whilst “loss of time” and “loss of money” are seen as disadvantage of graduate education.

It can be said that pre-service social studies teachers have mostly positive ideas and impressions regarding their ideas about and expectations from graduate education. It can be stated that graduate education is of great importance for pre-service teachers’ professional and personal development as well as for the future. In addition, it is seen that there is an awareness among pre-service teachers about the fact that this is a difficult process with high social cost and which requires effort. In order to help pre-service teachers to have correct and healthy information about graduate education, seminars, career days, courses etc. on the topic should be made and they should be involved as participant/listener during such activities as symposiums. Particularly at this point, it is necessary that pre-service teachers make set their targets well in line with their career planning and make healthy and correct choices accordingly.